

petnica geološka zbirka

2 Radisav Golubovi}

Geološka zbirka minerala, stena i fosila, kojom raspolaže Istraživačka stanica po broju uzoraka je skromna. Sadrži uglavnom primerke neophodne za realizaciju obrazovnih tema iz oblasti geologije. Stvorena je i koristi se za rad na jedan specifičan način koji postoji u Petnici, na geologiji. Svakom novom uzorku stene ili fosila posvećuju se posebna pažnja. Pored naziva, uzorku se dodaje ime koje podseća na neki događaj u vreme izvođenja terenskih istraživanja. O njima brinu svi polaznici i saradnici. Odlaskom iz Stanice ne zaboravljaju koje vrste stena nedostaju. Trude se da ih pronađu, donesu ili pošalju kako bi upotpunili našu zbirku.

Sa formiranjem zbirke započelo se 1986. godine tokom izvođenja terenske nastave studenata Rudarskog geološkog fakulteta iz Beograda. Prvobitna ideja o zbirci koju je dao asistent, sada profesor dr Nebojša Vasi "da uzorci moraju biti reprezentativni bez obzira na veličinu" do danas je zadržana. Uzorci stena se prikupljaju po značaju kako se nalaze u prirodi. Mogući problemi nastaju kod nošenja ili transporta uzoraka zbog veličine. Ipak, sve se to nekako reši. Ali kasnije u Stanici, veličina eksponata dovodi u iskušenje polaznike i goste da lome i otećuju pojedine komade. Čak i na radnici ponekad uzimaju neke od uzoraka da bi ih iskoristili za kakvu praktičnu namenu. To se ne može sprečiti ali, na sreću, grubo krnji zbirku, barem onaj njen deo koji se nalazi na otvorenom prostoru. Zbirka je ilustrativna za pojedine vrste stena, a naročito kad treba pokazati oblike njihovog pojavljivanja u prirodi (granit, na primer).

U zbirci se nalaze i stene prikupljene u toku realizacije programa praktične nastave učenika Geološke i hidrometeorološke škole "Milutin Milanković" iz Beograda. Profesori Vojislav Mršić i Olivera Josimović doneli su posebni uzorak stene (200 kg), izgrađene od konkrecija kvarcnog peska. Ona svojim oblikom i veličinom pobuđuje interesovanje gostiju. Pažnju svojim oblikom posebno privlače i uzorci sa biogenim teksturama u krečnjacima.

Među uzorcima ima i stena prikupljenih u toku izvođenja programa veštinskih seminara geologije i hemije voda, realizovanih sa profesorom dr Velimirom Jovanovićem (primerci dacita, na primer).

Sadržaj zbirke doprinose i polaznici drugih programa u Stanici, donose nam uzorke "nekog zanimljivog kamena" prikupljenog u toku terenskih istraživanja. Tako se naša zbirka na otvorenom prostoru svakim danom sve više bogati raznim vrstama magmatskih, sedimentnih i metamorfnih stena sa terena (reg područja okoline Valjeva (Rajac, Ljig, Struganik, Divibare, Debelo brdo, Rogačica, Bobija i dr.).

Druga zbirka stena oformljena je u vitrinama sa ciljem da prikaže geološku građu planina Boranje, Cera i Tare. Uz nju ide jedna manja postavka minerala i stena prikupljenih u toku posete rudniku "Rudnik", na planini Rudnik i uzoraka dobijenih ili prikupljenih sa drugih lokacija.

Za potrebe realizacije teorijske i praktične nastave, Stanica raspolaže zbirkom rudnih minerala i opremom za istraživanje mineralnih sirovina, metodom (Ihovičke prospekcije. Formirali su je asistent mr Rajko Kondrić i polaznik Ivan Karić), sada saradnik i absolvent Rudarskog geološkog fakulteta. Kad na obrazovnim seminarima polaznicima treba pokazati minerale i njihove osobine, Stanici je na raspolaganju zbirka odabranih minerala. Zbirku sa posebnom pažnjom i zadovoljstvom formiraju, donose i polaznicima prikazuju asistent mr Suzana Erić i kustos Slavica Blagojević-Babić iz Mineralogičkog muzeja Rudarskog geološkog fakulteta.

Stanica raspolaže i malom zbirkom fosila prikupljenih u toku terenskih istraživanja kanjona reke Trešnjice (na primer: rudisti) i zanimljivom zbirkom sa lokaliteta Bela stena (Mršić, Valjevo). Njeno stvaranje započelo je izradom samostalnog rada polaznik Sonja Kisin, sada magistar i postdiplomac na doktorskim studijama Univerziteta u Hjustonu (USA). Dopunjuje se svake godine uzorcima fosilne flore i faune nalazene u toku terenskih paleontoloških istraživanja Bele stene na veštinskih seminarima geologije. Već se izvide u saradnji sa profesorom dr Goranom Mihajlovićem i asistentom mr Žoricom Lazarevićem. Zbirka se trenutno nalazi na determinaciji uzoraka na Institutu za regionalnu geologiju i paleontologiju u Beogradu.

U Stanici se nalazi i nekoliko (komercijalnih) zbirki stena i minerala koje su poklon stručnih saradnika (akademska profesora dr Stevana Karamate; naučnog saradnika dr Milana Milojevića) i drugih gde ističemo RTB Bor; Kolekcija minerala i stena Baia Mare (Rumunija); Minerali i stene USA; Zbirka ruda, stena i minerala Jugoslavije (Geoinstitut).

Uz zbirku se nalaze i po koji izdvojeni, odabrani fosil i obraden uzorak stene. Pripremljeni su kao poklon polaznicima za njihov izuzetan rad ili saradnicima za uspešnu saradnju. Oni treba da ih podsećaju na neko mesto i vreme, na nešto lepo, nezaboravno i neprevaziđeno, nama znano i zanimljivo (na primer kredni pučevi sa Tare ili serpentinisani peridotiti sa megnezitom sa Divibara) i

[geology]

a pile of rocks

The Petnica Science Center's geological collection is not a big or impressive, especially if compared with professional collections of universities. But, year by year, students who attend Petnica's programs on Geology, found some interesting samples of minerals, rocks, and fossils, and a small collection took shape for the first time in 1986. The first "pile of rocks" had inspired some of our guest teachers who later decided to donate some of their interesting and valuable samples. Now, it is used just for education and training of students and teachers.

Rock samples vary not only in the type of mineral composition, but in size. The biggest sample consists of quartz sand concretion weight more than 200 kg, but the smallest are interesting microscopic samples of microminerals.

Some geographical regions regularly visited during students' field excursions are represented through thematic collections of rocks and minerals. There are such "subcollections" for some Serbian mountains (Boranjica, Cer, Tara).

In Petnica vicinity there are some locations rich in fossils, so we made a small collection of rudist fauna from Tre{njica valley and plant fossils from Bela Stena near Valjevo.

There are also some special mineral and rock collections donated by our friends and by some scientific institutions and mining companies.

Petnica geological collection now needs more room or, at least, professional cabinets and showcases where the samples could be protected and exposed with appropriate comments, description, and explanation.

Anyway, nobody who visits Petnica Science Center could miss hundreds of "interesting rocks" in the courtyard. Some of them are heavier than "an average student", so the frequent question is "who carried it?". The answer is sometime "just come and join us on a field trip, and you'll see that it could be easy..." n

FOTOGRAFIJE: NASLOVNA STRANA: √ Kredni laporoviti kre-njaci sa dendritima psilomelana mangana (Struganik, Srbija) **LEVA STRANA:** √ zbirka minerala, stena i ruda (poklon Geoinstituta iz Beograda) √ zub mamuta √ sumpor (Bolivija) √ ro' nac sa koncentri-nim rodulama √ zbirka minerala i stena (Baia Mare, Rumunija). **DESNA STRANA:** √ laporac sa fosilnom florom √ zub mamuta √ zbirka minerala i ruda Bora √ kredni fosil pu'a √ kre-njaci sa biogenim teksturama √ kalcit i kvarc √ halkantiit (Rusija) √ kalcit sfalerit, pirit, galenit √ aragonit (Maroko) √ kre-njak sa ro' nacem √ kocka od dacita √ kre-njak sa dendritima mangana. FOTO: DU{AN JOVANOVI}.

PHOTOS: COVER PAGE: √ limestone with manganese dendrites √ **PAGE 20:** √ collection of minerals, rocks, and ores √ mammoth tooth √ natural cristaline sulphur from Bolivia √ chert with concentric rodules √ mineral and rock collection from Romania. **PAGE 21:** √ marlstone with plant fossils √ mammoth tooth √ mineral and ore collection from Eastern Serbia √ Cretaceous snail fossil √ limestones with biogenic texture √ calcite with quartz √ chalcantinite from Russia √ calcite, sphalerite, pyrite, and galena √ aragonite from Morocco √ limestone with chert √ dacite cube √ limestone with manganese dendrites. PHOTO: DU{AN JOVANOVI}.

